

FOAIA DIECEZANĂ

Organ al Episcopiei gr. or. rom. a Caransebeșului

APARE DUMINICĂ

Prețul abonamentului:
Pentru Austro-Ungaria pe an 10 coroane
" " " " pe $\frac{1}{2}$ de an 5 cor.
" România și străinătate pe an 14 frc.
" " " " " pe $\frac{1}{2}$ an 7 "

Prețul inserțiunilor:
Pentru publicațiuni oficiale, concurse, edicte
etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la
150 de cuvinte 6 cor., până la 200 de cuvinte
8 cor., de aci în sus 10 coroane.

Manuscrisurile să adresează la redacțiunea
„FOAIA DIECEZANĂ”
iar banii de prenumerațiune și inserțiuni la
Administrațiunea Tipografiei și Librăriei die-
cezane în Caransebeș. — Telefon Nr. 30.

Nr. 136 B ex 1909.

Publicațiune oficială

Avându-să în vedere regulamentul pentru esamenul de cualificațiune preoțască, conform cărui regulament în luna lui Februarie are să se țină esamen de cualificațiune preoțască:

Conzistoriul diecezan a fixat acest esamen pe 16 Februarie a. c. stil vechiu.

Deci absolvenții de teologie cari doresc să se supună la acest termin esamenului de cualificațiune să provoacă, ca până în 10 Februarie a. c. stil vechiu să-și înainteze la Conzistoriul diecezan petițiunile lor timbrate în regulă și ajustate cu următoarele:

1. Estrasul de botez.
2. Testimoniile despre studiile anterioare teologiei.
3. Absolutoriul teologic.
4. Atestat despre ocupațiunea dela timpul absolvării teologiei.
5. Taxa (40 cor.) esamenului de cualificațiune.

Caransebeș în 9 Ianuarie 1909.

Filaret Musta m. p.
Arhimandrit, vicariu episcopesc

Șaguna ca bărbat de școală

Cuvânt de deschidere* de Dr. N. Regman

Zi de sărbătoare și de bucurie și înălțare sufletească prăznuște duhul nostru astăzi. Astăzi să împlinesc 100 de ani de când la orizontul vieții noastre românești, învăluită în păclă deasă și mohorâtă, a răsărit o stea de întâia ordine,

*Ținut la 20 Decemvre 1908 în adunarea despărțământului Caransebeș al Reuniunii învățătorilor gr. or. români.

o stea a cărei raze erau menite să spulbere întunericul ce ne învăluia mintea și să topească ghița din inimile noastre. În ziua de azi sărbăm amintirea celui mai mare bărbat al neamului românesc din Țara ungurească, amintirea metropolitului Andrei Șaguna!

Și e bine ca în momentul acesta să ne coborâm în adâncul sufletului nostru unde să aprindem o luminiță drept prinos marelui bărbat, ca în razele ei blânde și curate să ne apară chipul lui Șaguna în întreaga lui activitate largă și bogată, sfântă prin curățenia simțului de jertfire. Înțelepciunea lui va răspândi raze inviorătoare, care ne vor lumina sufletul și mintea; din inima lui plină de dreptate și dragoste se va strecura în sufletul și inima noastră simțul și puterea dragostei adevărate care ne va încălzi și îndemna să fim mai buni cu semenii noștri, să ne apropiem cu mai multă căldură și dragoste unii de alții.

* * *

„E greu de vorbit de Andrei Șaguna. Cui e frică de vijelie din cauza trăsnetului și cine de arsură va suferi de soarele care îmbolnăvește pe unii și răspândește sănătate pentru toți ceilalți, anevoe va înțelege pe Andrei. El este vijelia și lumina! Vijelie curățind atmosfera și lumina soarelui arzător desinfectând toate mai mult decât mijloacele bărbaților de știință.”

* * *

În cele următoare vom aminti în liniamente generale munca ce a depus-o Șaguna în serviciul luminării poporului, în serviciul școlii române.

Cu dorul de a scoate pe Românii noștri ardeleni din besna neputinții, din robia durerilor, cu dorul să conducă luntrea fără cârmaci a credinței noastre, cu dorul în inimă de a săvârși toate acestea intră el în Ardeal. Dar pe lângă dorul acesta puternic de muncă el aducea cu

sine și o voință oțelită, inclinată spre fapte mărețe, o minte luminată și bogată, o înțelepciune bătrânească, o putere de viziune dumnezească, în temeiul căreia el ajunge în curând a fi stăpân peste situație. În virtutea intuițiunii lui profetice el știe să aleagă mijloacele cele mai folositoare, cu ajutorul cărora ne desgroapă Metropolia, o dăruște neamului întărind-o cu ziduri de meterez, care este „Statutul organic”, și astfel ne îmbie posibilitatea ca în marginile acestei legi să ne putem dezvolta în mod firesc.

Vocea interioară îi spune însă, că biruința poporului numai prin lumină să va putea câștiga, și anume prin lumina răspândită în măsură egală tuturor straturilor neamului. Dar lumina numai prin școli să poate strecura în sufletul poporului. Binefacerile ce izvoresc din școala neamului le-a simțit și speriat el deștul de bine cu prilejul sfinții lui în slujba Sârbilor. A văzut cum Sârbii se desăvârșesc prin instituțiunile pe care le-a hărăzit lor înțeleapta împărăteasă Maria Terezia cu prea înțeleptul său fiu Iosif al II.

Cauza tuturor relelor, tuturor năcazurilor și lipsurilor de care suferea neamul românesc o află în întunec, în lipsa luminei, în lipsa școlilor. Doar lumina e puterea, e „condiția esențială a existenței și a prosperării naționale și bisericesti”. Credința aceasta a lui Șaguna se desvăluie din cuvintele următoare adresate clerului, îndată după ocuparea tronului arhieresc: „Pentru aceea, știind eu, ce lipsă mare are poporul nostru de a căpăta învățătură, de a se desăvârși și a se lumina, poftesc pe întreaga mie iubită preoțime, ca să se nevoească a învăța și a lumina pe poporeni noștri, cari au neapărat lipsă de o creștere și povățuire bună, ca prin aceea din necovârșire la covârșire, și din ruginița negură a neștiințelor, în care prin curgerea nenumăratelor veacuri, spre paguba universală încă până în ziua de astăzi se află, la limanul cel liniștit al științelor și al luminării să se aducă și așa să se prefacă într'un popor cultivat, pe lângă celelalte popoare luminate”.

La venirea lui în Ardeal nici nu existau așa zicând școli populare, căci episcopul catolic din Alba-Iulia în mâna căruia era depusă soarta învățământului elementar, nu se îngrija de loc de mersul învățământului, de înzestrarea școlii cu cele de lipsă și mai ales cu puteri didactice potrivite. Luptele lui Șaguna îndreptate în direcțiunea de a șterge anomalia această creată prin supremul inspectorat catolic sânt întru adevăr minunate. El nu se odihni, ci „lucra ..... din toate puterile” pentru câștigarea autonomiei școlare pe temeiul principiului confesional. Aici avu de învins 2 greutăți: prejudeciile de care era cuprins guvernul absolutistic de o parte, de altă parte nepriceperea credin-

cioșilor săi cari nu se puteau împăca cu gândul: ca școala să aibă caracter „confesional”.

În anul 1850 sinodul arhidiecezan se ocupă mai serios cu afacerea învățământului românesc și izbuteste a aduce hotărâri foarte sănătoase cu privire la îmbunătățirea stării școlare¹. „Adunarea, aceasta bisericească, să spune în protocolul sinodului din anul amintit, cunoaște mărimea și ponderozitatea creșterii tinerimei și a pregătirii învățătorilor celor de lipsă și așa după desbateri serioase în privința aceasta făcute află de lipsă a otări:

„Că până la altă rânduială tot insul dintre protopopi să fie inspector de școli în districtul său și din timp în timp să raporteze Prea Sfinției Sale, iar Prea Sfinția Sa Înalțului Minister de cult.”²

Românii, în entuziasmul lor aprins de Șaguna, nu cunosc margini, ci calcă înțeleptul lui sfat: anume de a nu se ocupa și cu crearea altor institute mai înalte, aduc hotărâri cu privire la învățământul academic, Șaguna cu spiritul său ager, cu puterea sa de intuiție străbate în inima realității și declară „adunării” că ar fi o ironie a sortii dacă ne-am cheltui forțele și banii cu crearea de academii pentru care n'a venit încă vremea. Nouă ne trebuie mai întâi o temelie puternică și sigură, și temelie această este învățământul popular. Avem lipsă de școli bine înzestrate, de puteri didactice bine instruite, căci numai atunci munca și osteneala noastră vor avea rod binecuvântat. (Urmează)

Clasificarea³ preoților și a parohiilor.

De un timp încoaci vedem, că mulți preoți se ocupă cu tema această, ba chiar în conferințele lor compun rugări către Maritul Congres național, în care exprimându-și mahnirea, cer modificarea §§. 16 și 17 din „Regulamentul pentru parohii”.

Majoritatea preoților deci dorește modificarea regulamentului, dar în ce privește chestia cum ar trebui să se modifice statistica pentru dăpșii, să observă divergențe, ceea ce e și natural. Căci unde sânt mai multe capete să ivesc și diferite păreri.

Divergențele acestea să reduc la următoarele: Unii sânt de părerea: *Să se ștergă cu totul clasificarea preoților și a parohiilor astfel, ca ceice posedă calificarea prescrisă de statutul organic (§. 13) să poată competa la orice parohie.*

Această dorință își are bazele sale:

1. În canoanele vechi ale bisericii, dintre care can. 95 din Cartago zice: *Nici unul din frați să nu*

¹ Pe vremea aceasta Șaguna eșaporase deja supremul inspectorat pe sama episcopului; făcu din preoți directori locali, cari să viziteze din lună în lună baremi școala, scările și părțile bune ce le va esperia în mersul învățământului să le introducă în „protocolul de vizitație”, iar din protopopi inspectori districtuali. Și Vasici constată că unde preoții și protopopii și-au îndeplinit datoria școala merge spre înflorire.

Să aducă din apus învățături noi pe cari să le adapteze neamului și cerințelor noastre.

² Contribuțiuni la istoria culturală și politică a epocii lui Șaguna de Dr. I. Lușas Anuarul XXIV. al institutului ped. teol. din Sibiu.

³ Articol trimis de un preot din dieceză.

se cuteze vreodată a se pune înaintea aceloră, cari mai înainte de el s'au hirotonit... și fiecare... să recunoască ordinea decretată de Dumnezeu, după care cei mai în urma sunt datori a le da celor de mai înainte întâietate...

2. În legile statului referitoare la alte branșe (notari etc.).

3. În statutul organic, care nu împarte parohiile în clase, — dupăcum zicea un preot de clasa I. din tractul Ciacovei — ei cere, ca parohia să-și poată susține preotul, iar celce voește să fie preot să poșadă evalueațiunea preoțască (§§. 2. 13. 121.)

Alții bazându-se pe regulamentele vechi doresc să să modifice în senzul aceloră, și anume *parohiile să nu să clasifice după numărul sufletelor ci după venit; iar preoții după regulamentele ce au fost în vigoare când dânșii au intrat în teologie.*

Dacă e vorba de clasificarea parohiilor, apoi mai firesc este a le clasifica după venit, căci încă în anul 1878 s'a fixat minimal de 800 cor. (400 fl.), iar acum n'ar strica, dacă conform recerînțelor timpurilor, s'ar ridica minimalul la 1200 cor. rămânând maximalul tot 1600 cor.

Ce privește împărțirea preoților în clase conform regulamentelor vechi, nu cred să fie ducătoare la un scop cât de cât mai bun, deoarece nu numai faptul că d. e. fiud 3 competenți evalueați în restimpul diferitelor regulamente, având să folosim la dovedirea evalueațiunii lor 3 regulamente, e un nonsenz ci chiar pentrucă comisiunile examinătoare nu s'au acomodat în totdeauna strict acestor regulamente.

Așa în arhidieceză și dieceza Aradului chiar până în timpul mai nou, iar în dieceza Caransebeșului prin anii 1880--82, n'au evalueat preoții cu note conform regulamentelor din vigoare, ci simplu de cl. I. etc. deși foarte de demult să recer 8 cl. medii pentru cl. I. Astfel mai mulți teologi absolvenți fără 8 clase, de altmintrelea destul de capacitați, cu pregătiri de comerciale, 6 cl. medii sau civile, absolvenți de pedagogie etc., au fost evalueați de clasa I-a.

Nu să poate contesta evalueațiunea acestora pe baza regulamentelor ce au fost în vigoare? Nu s'ar simți acești preoți pe nedrept jigniți, când li s'ar desconsidera atestatul de evalueațiune? Făcut-au bine comisiunile când s'au abătut dela regulamente? Eu zic da, bine au făcut, căci precum celui cu cinste, cinste i-să cuvine, tot așa a da calcul bun celui ce se distinge în studiu și purtare nu e nici o greșală, ba chiar dreptate. Așadar dacă voim să ni să facă ceva mai perfect, n'avem să mai alergăm după cele vechi, ci putem cere, *ca până când nu să vor șterge cu totul clasificările, să să modifice regulamentul așa ca să nu ne atingă neplăcut, și anume: sau să să ieie în considerare numai pregătirile anterioare — în care caz teologia și examenul de evalueațiune numără nula — sau să aibă valoare esclusiv numai atestatul de evalueațiune.*

După amândouă însă — cum sună regulamentele — la nici un caz nu ne putem lua, fără a produce neîndreptățire între preoți.

Logic e ca examenul de evalueațiune să fie hotărâtor — pe care, dacă cineva voește să fie promovat la clasă mai bună, să-l poată face din nou — așa ca toți ceice s'au evalueat în trecut sau să vor evaluea în viitor cu: distins, foarte bun sau de clasa I. să fie evalueați de clasa I-a; cu bun sau de clasa II-a de clasa II-a; ceilalți toți de clasa III-a. În acest mod s'ar da aproximativ adevăratul înțeles al examenului de evalueațiune prescriș de statutul organic.

Accentuez că pe viitor fără 8 clase medii nu e de loc conșult a să mai primi elevi în teologie.

Ar fi conșult apoi, ca și ceice aspiră la protopopie, încă să se supună — afară de examenul de evalueațiune preoțască — unui examen special,¹ nu numai din științele teoretice, ci și practice, ca d. e. purtarea corectă a oficiilor parohiale etc., care la noi sunt de tot neglijate.

Amintind acestea spre lămurire, adaug, că e bine a să discuta astfel de chestii în conferințele noastre preoțești, dar pe această cale cred eu, cu greu să va putea ajunge la rezultatul dorit de preoțime, căci după cum văzurăm mai sus, unii cer într'un fel, alții în altul, cum cuprinde dezlegarea problemei preotul propunător, iar ceilalți nu fac nici o obiecțiune, la ce să înțelege e de lipsă oarecare studiu a problemei.

Pe calea aceasta ne pomenim cu diferite cereri așa, că nici legislatorii noștri supremi nu se vor putea orienta, care este adevărata dorință a majorității. Trebuie deci, ca toți preoții din dieceză unanim să cerem — și nu în șiruri reslețe — ceea ce dorim.

Am avea și altele de discutat: fondul de penziune, unitatea în cult etc., afaceri de mare importanță, pe care fără a fi toți împreună, înzădar le vom discuta.

E lipsă deci, dupăcum zice corespondentul Foaiei diecezane „*Allera vox*“ din Nr. 31 ex 1908, și trebuie să rugăm cu toții, nu numai în, ci și afară de conferințe, pe Venerabilul Conșistor diecezan, să ne convoace prin un delegat al său la o adunare generală a tuturor preoților din dieceză. Aci dezbătând chestiile noastre de interes vital, — pe care nime altul nu le poate ști mai bine decât noi înșine, — vom compune rugările noastre către forurile legislative, care cunoscându-ne dorințele — nu mă îndoeșe — ne vor da ascultare.

Ora et labora!

F.

Circular

On. Direcțiuni ale despărțămintelor „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“.

Domnule Director,

E de prisos să mai accentuăm importanța ce-o au prelegerile populare pentru înaintarea culturală și întărirea economică a țărănimii dela sate. Cu ajutorul

¹ Observ că numai după un serviciu oarecare ca preot să să poată supune acestui examen.

lor putem îndeplini una dintre cele mai importante probleme ale instituției noastre culturale: răspândirea culturii la sate. Esperiențele de până acum dovedesc că poporul arată cel mai mare interes față de sfaturile și îndrumările pe care i-le dă cărturărirea cu ocazia prelegerilor. În despărțămintele, în care comitetele cercuale s'au îngrijit să țină prelegeri sistematice și practice, să pot constata rezultate concrete îmbucurătoare. Și atunci când țărani se vor convinge că „domnii” se îngrijesc din toată inima de soarta lor năcăjită, când vor vedea că domnii dela orașe, vin în mijlocul lor să le arate, cu vorba și cu fapta, căile și mijloacele care le pot înlesni traiul, îi vor primi cu dragoste frățască și să va întări și mai mult încrederea țărănimii în conducătorii săi.

Având în vedere importanța națională a acestor prelegeri, nădăjduim că toate despărțămintele noastre își vor da silința să aranjeze în toate comunele de pe teritoriul lor asemenea prelegeri populare.

Comitetul central în ședința sa ținută la 20 Iulie 1908, pentru a înlesni ținerea prelegerilor populare mai ales în despărțămintele lipsite de mijloace materiale, a votat, spre acest scop, pe anul 1909 *suma de 2000 coroane* care să va distribui, în părți egale de câte 100 coroane, între 20 de despărțăminte ale „Asociațiunii”.

Pentru orientarea On. direcțiunii ale despărțămintelor ne permitem a înșira principalele călăuzitoare la aranjarea prelegerilor populare și condițiile ce trebuie să le îndeplinească despărțămintele pentru a putea fi împărțite de ajutorul de 100 cor. cel de comitetul central:

1. Comitetele cercuale să stabilească de mai înainte comunele, în care să vor ține prelegeri populare, având mai ales în vedere acele comune, unde până acum nu s'au ținut nici prelegeri populare și nici adunări cercuale și prin urmare „Asociațiunea” e mai puțin cunoscută. Să va mai avea în vedere situația scăpatată a comunelor și neapărata trebuință de a să face ceva pentru povățuirea lăcuitorilor spre a înainta în cele economice.

2. Comitetele cercuale vor face apel la întreaga cărturărirea de pe teritoriul despărțământului, să țină prelegeri și să aranjeze șezători la sate, în Dumineci și sărbători. Dacă pe teritoriul despărțământului se găsesc specialiști în ale economiei, de exemplu preoți și învățători, cari în timpul din urmă s'au calificat în pomărit, vierit, stupărit etc., precum și medici, advocați, funcționari de bancă ș. a. m. d., trebuie invitați să se angajeze să țină prelegeri în diferite comune, tratând subiecte din specialitatea lor.

3. E de dorit ca prelegerile populare să fie de mai înainte pregătite, dar să țină liber — nu cetite — și cu demonstrațiuni practice. Tot ce să poate arăta și experimenta, să să arate și să să experimenteze, așa de exemplu:

a) Referitor la cultura pământului să vor arăta diferitele soiuri de mașini și recvizite agricole, și unde

să poate, să vor pune și în lucrare, ca cei prezenți să se poată convinge de avantajele lor.

b) Tot așa să va proceda la prelegerile despre pomărit, arătând cum să face în practică sămănatul pomilor, strămutarea, altoirea și formarea coroanei lor etc.

c) La cultura viei să vor arăta de ex. cum să face rigolarea pământului, altoirea vitei, etc.

d) La cultura legumelor să vor arăta diferitele soiuri de semințe mai ales și specii din legumele cele mai frumoase și mai rentabile etc.

e) La stupărit să vor arăta spre ex. coșnițele sistematice, diferitele soiuri de recvizit și mașini practice, și așa mai departe să va proceda și la alte ramuri ale agriculturii.

Despărțămintele care au schiopticoane le vor întrebuița la prelegerile populare, fiindcă s'au dovedit a fi foarte potrivite pentru a deștepta interesul țărănimii față de prelegeri.

Cele mai bune dintre prelegeri să vor înainta comitetului central, care le va cenzura prin organele sale și eventual le va publica în foaia „Asociațiunii” sau în „Biblioteca populară a Asociațiunii”.

4. Cu ocazia prelegerilor populare să vor înființa agenturi și biblioteci populare, spre care scop despărțămintele noastre primesc gratuit toate publicațiunile populare de care dispune „Asociațiunea”.

5. Toate prelegerile să vor ține sub conducerea unui delegat al comitetelor cercuale. Spre acest scop membrii comitetelor cercuale vor avea, să și împartă conducerea și prezidenția prelegerilor, ca toți să lucreze deopotrivă la reușita acestora. Să va face propagandă ca la prelegeri să ia parte și poporul din comunele învecinate.

6. Comitetele cercuale vor avea să alcătuească, în luna Ianuarie 1909, lista prelegerilor, pe care au de gând să le țină în cursul anului, indicând atât comunele cât și numele conferențiarilor, precum și numele membrilor din comitet cari le vor prezida.

Listele acestea să vor înainta comitetului central cel mult până la 1 Februarie 1909 arătând, dacă doresc să fie împărțite de ajutorul de 100 cor.

Acele dintre despărțăminte care nu vor înainta lista prelegerilor populare până la termenul indicat mai sus, nu vor putea fi împărțite de ajutorul de 100 cor.

O prelegere economică nu să va putea remunera cu mai mult de 10 cor. din partea despărțămintelor. Așa încât despărțămintele care primesc ajutorul de 100 cor. vor avea să țină cel puțin 10 prelegeri economice.

Deodată cu înaintarea acestor liste comitetului central să va arăta și câte agenturi și biblioteci populare vor să înființeze, cerând numărul corăspunzător de exemplare din publicațiunile populare ale „Asociațiunii”.

Totodată atragem atențiunea On. direcțiunii asupra *Tovărășilor sătești*, invitându-le să staruiască să să

înfînteze cât mai multe în comunele de pe teritoriul despărțămintelor. Ceice vor izbuti să înfînteze tovărășii de credit, de producțiune, de valorizare etc. să fie împărțâșiți de premii, ca încurajare. Deasemenea să vor da premii și cărțurarilor cari vor înfița pepiniere de viță americană, grădini de pomi, gospodării model etc.

În părțile, unde e teren prielnic pentru negoț, despărțămintele se vor îngriji să angajeze un specialist — eventual mai mulți —, ca să țină cursuri de negoț pentru țărani; în care să li se spună: 1. Folosul negoțului la sate. 2. Întocmirea unei prăvălii; 3. Marfa cu care trebuie să înceapă negoțul; de unde să poate procura această marfă. 4. Părți mai de căpetenie din legea comercială. 5. Pregătirea hărților trebuincioase pentru cererea dreptului de a deschide prăvălie. 6. Îndrumări pentru purtarea socoților. 7. Despre însoțirile de consum etc.

Comunicând Onoratorilor Direcțiunii acest program de acțiune, le atragem atențiunea să iee cu ajutorul comitetelor cercuale dispozițiuni, ca să câștige ajutoare materiale și din alte părți (averea proprie, venitul petrecerilor, donațiuni dela bănci etc.), ca să poată ținea cât mai multe prelegeri economice la sate.

În așteptarea răspunsului D-Voastră, Vă rugăm, Domnule Director, să primiți încredințarea deosebitei noastre stime.

Sibiu, în 10 Decemvrie 1908.

Iosif St. Șuluțu m. p., Oct. C. Tăslăuanu m. p.
prezident. secretar.

Concurs

Pentru ocuparea alor 16 locuri de cuartir gratuit în „Internatul Petran“ din Cluj al „Asociațiunii“ pentru universitarii români, să escrie prin aceasta concurs cu termenul de 25 Ianuarie n. a. c.

Concurenții vor avea să și instrueze petițiunile cu:

1. „Index“ ca dovadă, că sânt înscriși la vre-una dintre facultățile universității din Cluj și că au făcut sporul cerut în studii.

2. Atestat de paupertate, însoțit de alte informațiuni referitoare la starea materială a părinților.

3. Cvitanțe despre plățirea taxei de membru extra-ordinar al casinei române din Cluj.

Petițiunile astfel instruate să se trimită nesmintit până la acest termen subscribului director (Cluj, strada Jókai nr. 6).

Pentru comitetul „Despărțământului Cluj al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“.

Cluj, la 15 Ianuarie n. 1909.

Eugen Pop Păcurariu
director.

Dr. Valentin Poruțiu
secretar.

Știri

Botezul Domnului s'a sărbătou multă solemnitate în catedrala din loc. La slujbele dumnezești a pontificat I. P. C. Sa părintele arhimandrit și vicar episcopesc *Părel Mustă* azistat de protosinghelul Dr. Iosif Olariu, protoprosbiterul Andrei Ghidiu, preoții Spiridon Șandru și Gheorghe Buru. Sântirea apei celei mari, după s. lițurgie, s'a făcut la s. Cruce din piața mare. O companie dela regimentul staționat aici, supt conducerea d-lui supratenent *Anton* a ridicat sărbătoarea prin salvele date la momentele principale ale serviciului dumnezeesc și ale actului sântirii apei.

Anul nou. În această zi serviciul dumnezeesc l-a săvârșit P. C. Sa protosinghelul Dr. *Iosif Tr. Badescu* azistat de preoții Ioan Stoian și Gheorghe Buru.

Ziua s. Ioan Botezătorul, hramul bisericii din cimitir, a fost sărbătou în cel mai cuvincios chip slujind preoții *Ioan Stoian*, Gheorghe Buru și Emiliu Stoian.

„**Sân-Vasii**“ în Caransebeș. Mercuri în 31 Dec. 1908 (13 Ian 1909) a avut loc în sala Lichneckert producțiunea urmată de joc a „Societății române de cântări și muzică din loc“. Ca și oricând, dar de rândul acesta petrecerea a succés deosebit de bine. Ca primul punct din program a fost dialogul „Otrava hârțogilor“ predat de D-șoara Maria Novacescu și Dl George Bona. Ambii diletanți s'au achitat pe deplin, îndeosebi dl Bona, a cărui rol a și fost așa potrivit cu Dsa, ceace a contribuit mult la succés. Aplauze frenetice le-a fost răsplata. A urmat concertul, care a fost deschis cu irnosul Nașterii de Bunescu, cor mixt, una din fumoasele noastre compoziții bisericești, escutat cu evlavie cūvenită, într'adevăr de transpunea în sfere mai înalte. Escutarea din partea corului nu a lăsat nimic de dorit. Nu'mi place; îmi place, cor mixt de Vidu escutate precis, numai au lipsă comentari. Tot așa și „Foac verde pup de crin“ de Popoviciu și „Coasa“ de Vidu au fost mult aplaudate. Ca punct de încheere al programului a fost „Morarul“ cor mixt de Kiriac, piesă draguță și relativ destul de grea, a fost deosebit de precis escutată, dovadă destul de eclatantă, că dl Aliontie, magistrul corului, a desvoltat activitate estrem de mare pentru buna reușită a acestui concert. Piesa la cererea publicului a fost repetată. După concert, de sine înțeles, a urmat dansul care a durat până în zori și a ținut pe cei prezenți într'o permanentă voie bună până la fine. Servească atât reușita bună a concertului, cât și reușita morală a petrecerii ca satisfacție pentru oboseala și interesul ce-l poartă față de această societate presidențului Dl prim forestier Petru Borțun, și membrilor ei activi, coriști.

Mulțamită publică. Cu ocaziunea petrecerii de „Sân Vasii“ au binevoit a suprasolvi următorii: Magnificența Sa dl Octavian Bordan 6 K., Magnif. Sa dl Jakabffy P. 6 K. Domnii Dr. Nicolae Ionescu 10 K. Carol Susich 1 K. Carol Schwab, 10 K, Dr. George C. Lăbunțiu 4 K, Alexandru Fűszfás; Sebastian Horvat N. N. N. N. câte 2 K. Virgil Iosof 1 K. Primească acești Domni și pe această cale mulțamită. Comitetul „Societății române de cântări și muzică în Caransebeș“. Caransebeș în 6/19 Ianuarie 1909. Petru Borțun președ. Traia Ionașiu notariu.

Mulțamită publică. Mulțanim și pe cale publică stimabilei doamne *Georgina Jucos*, preoteasă în Zervești, pentru darul ce l'a făcut s. noastre biserici la sărbătoarea „Botezul Dlui“ jertfind un vas de miruit de argint de China. Dumnezeu să-i răsplătească fapta nobilă. Epitropia parohială.

Neorolog. Preotul *Simeon Popa* din Fizeș a reposat în 3 l. c. Fie-i memoria binecuvântată.

Trei sfaturi*. Un om prinsese odată o pasere. Aceasta îi zise în grai omenesc: „Lasă-mă iară! De folosit și așa nu-ți folosesc nimic. Sânt așa de mică, încât chiar de m-ai mânca, nu te voi sătura. În schimb pentru libertatea mea, îți voi da trei sfaturi bune: unul încă în mâine tale, iară pe celelalte două dupăce voi fi liberă.“

Omul se învoeste.

*Trimise de părintele N. Jarca din Cires.

„Ascultă dar, îi zice paserea: Orice nefericire te-ar ajunge, orce pagubă te va afla, nicidecum nu te supăra pentru cele „perdute“. Acest sfat plăcu omului și lăsa paserea, cum se legătuse. Pasărea, zburând pe o cracă, continuă în graiul său: „Nu crede nicidecum lucrurile ce să împotrivesc cu mintea ta. În capul meu am o bucată de aur cât un ou de găină. Dacă nu m-ai fi lăsat, ci m-ai fi omorât, ai fi acum un om bogat“.

Și începu omul a se tângui, că a fost sedus de pasere și ș-a dat norocul din mâni.

Paserea îl ascultă un timp, dar apoi să pregăti a zbura. Îmi ești datoare și cu al 3-lea sfat, îi zice omul. „Pentruce să-ți mai spun și pe al 3. dacă nu poți asculta nici pe cele două. Doară eu în-treagă sânt mai mică decât un ou. Cum ar fi putut sta o bucată de aur atât de mare în capul meu? Și dacă ar fi și fost această cu puțință, pentruce te superi pentru cele perdute? Aceasta să și fie de al 3. sfat“.

După aceasta paserea își întinse aripile și zbură.

Tăria sufletească*. Între femeile care au suferit martiriul în marea revoluțiune franceză, au fost și maicele (călugărițele) dela Royal Lien la Compiègne, care s'au distins prin deosebitul curaj și tărie sufletească. Sosind ora a le, duce din închisoare la locul de pierzare, ele vesele și cu deplină liniște sufletească urcând în trăsurile de moarte, începură a cânta cu voce sonoră, de cugetau că e un cor îngeresc, frumoasa cântare: Salve Regina! și o continuară și când să puseră trăsurile în mișcare și trecură printre urletul turbat al plebei bestiale. Cântând au ajuns la eșafod și aci tot timpul, până ce una după alta urcau treptele, cântau celelalte. Acel cântec ceresc devenia din ce în ce tot mai slab, pânăce amuși cu totul, când și cea din urmă, o abatesă tineră, din familie princiară și plecă capul palid sub cuțitul ghilotinei.

Cronica literară și culturală

Convorbirile Literare consacra în numărul 12 din 1908 frumoase pagini memoriei marelui nostru Mitropolit Andreiu, din pecele fruntașilor istorici tineri N. Dobrescu și Dr. I. Lupaș; cel dintâi analizează personalitatea, activitatea lui Șaguna ca organizator al bisericii noastre, precum și munca literară pe câmpul lit. bisericesc; iar Dl. Lupaș scrie limpede și cu evlavie despre Anastasia, mama Mitrop. Șaguna și publică „O scrisoare a lui Neofit Scriban către Mitropolitul Șaguna“. În acest număr se mai vorbește și despre „Criticele lui T. Maiorescu în noua ediție populară. Versuri de O. Carp, Valsan și Ciuchi, apoi obișnuita cronică literară, științifică, artistică (Tzigara-Samurcaș), școlară și economică. Un chip foarte reușit al lui Șaguna și alte ilustrații.

Revista Teologică din Sibiu intră în al treilea an de existență cu un număr bun de peste 60 de pagini cu articole și predici de colaboratorii obișnuiți.

În editura tipografiei Neamului Românesc (Vălenii de Munte, jud. Prahova) părintele arhimandrit **Iuliu Scriban** scoate la lumină în a doua ediție cele Cincizeci de predici populare pentru prețul 2 lei. — Pe lângă multe împrumuturi, cartea părintelui Iuliu Scriban are și un mare număr de pagini, care nu sânt numai frumoase, de o **aspră frumuseță populară**, ci au și acel caracter practic — real și intim — care, țintind drept la suflet, îl mișcă, îl înrăuresc și îl îndreaptă. Astfel ea e una din cărțile care învie un gen literar și inaugurează o operă morală (Rev. Neam. Rom. pag. 3).

Revista fraților bucovineni, Junimea Literară, după 3 luni de sistare a apariției sale, reapare cu

articole despre Tudor cav. de Flondor și C. Porumbescu, cu versuri de G. Rotică, Leandru și Huțan, cu o traducere a povestirii din viața basarabiană „Pe euptor“ de Coșubenschi — Luncașu și cu trei poezii inedite ale regretatului poet T. Robeanu, păstrate până acum la amicul său Victor Olinschi din Cernăuț. T. Robeanu s'ar fi indeletnicit și cu literatura dramatică și a început și o nvelă „Nurmahal“ despre care să va vorbi în coloanele Junimei Literare de redactorul ei lăncu Nistor de prezent în Berlin. Traian Brăilean are o foarte originală nvelă din viața țaranilor bucovineni „Nunta lui Chirilă“, Iorgu G. Toma trad. cântărețului lui Goethe, iar alt colaborator, o tradiție populară despre origina Doinei. Vedem deci în ce condiții bune ni se prezintă revista și totuși este așa de puțin sprijinită de Românii de pretutindeni. Un grup de tineri cu inima curată și însuflețită pentru idealul unității culturale a tuturor Românilor își cheamă tot avutul lor sufleteșc pentru luminarea neamului nostru din acele părți, talmăcind viața, aspirațiile părinților lor într-un grai totdeauna frumos, îndemnând la citire și iubire a scrisului nou românesc, de cinci ani de când își tipărește revista, ar trebui mult mai mult sprijinită! Și sprijinul ce îl **puteți** și sânteni și **datori** a-l da, este să abonăm și să răspândim revista care, după progresele ce le-a dovedit până acum, producând o **adevărată și binefăcătoare** mișcare literară în Bucovina, are **drept de existență** și așadar, să ne ceară și obolul nostru!

Numărul de sărbători al **Sămănătorului** are în frunte interesantul articol **Religiune și Naționalitate** de A. C. Popovici, pe care toți cărturarii nostri **trebuie** să-l citească, apoi o dăre de seamă asupra poeziile lui Robeanu și o prea frumoasă poezie **În spre Crăciun** de G. Tutoveanu.

Au apărut în ediție nouă **Criticele lui Maiorescu** la inst. de editură Minerva din București. Ediția aceasta conține toate scrierile critice ale îndrumătorului celui mai de frunte al literaturii noastre și acele puține recenzii și aprecieri asupra literaturii moderne ce-au fost scrise în anii din urmă în formă de rapoarte adresate Academiei Române la împărțirea premiilor.

În **Biblioteca pentru toți** au apărut în timpul din urmă pe lângă multe lucrări originale, între altele, **opera întreagă a lui C. Negruzzi** și **nvelele lui N. Gane**, și o serie de **traduceri** din toate literaturile lumii și anume numai din autorii de mâna întâi așa din **Edmondo de Amicis**, Palmarini, Flamarion, Turghenieff, Tolstoi Korolenko, Sudermann, Daudet și alții.

România pitorească, cu ilustrațiuni după tablourile lui Grigorescu, a lui **Vlăhniță**, a apărut și în edit. Minervei.

„**Luceafărul**“ are următorul sumar: Oct. Goga, Noi ne întâlnim (poezie). Al. Ciura, Aduceri aminte, Elena Văcărescu, Fluierașul (poezie). I. Broșu, Baladă (poezie). C. N. Mihăilescu, Adrian (nvelă). Simina Brăii, Jale (poezie). Maria Cunțan, Cântece (poezie). G. Bogdan-Duică, Correspondență din București; „Sanda“ de Al. G. Florescu. O. C. T. Baladele românești. * * * Păgini străine: Eduard Douwes Dekker (Multatuli). Legendă arabă. Dări de seamă: Mihail Gașpar. În vraja trecutului. — Ioan Bârseanu. Dor pustiu. — Tudor Pamfile: Cimilituri românești. — Al. Ciura: Colinde.

— Eleonora Borcia : Das Liebeslied und andere Erzählungen (trad.). — Adolf Schullerus : Siebenbürgisch-sächsisches Wörterbuch. Cronică : Scrisori din Bucovina. Bibliotecă de popularizare. Congresul din Craiova. Conferințe în Brașov. Premiile „Nobel”. Știri. — Bibliografie. — Poșta redacției. Ilustrațiuni : Vederi din România : La fântână. Vederi din România : La păscut. Cioban. Elena Văcărescu. Țărancă cu donițele. Eduard Douwes Dekker (Multatuli). Vederi din România. Vederi din România : La povești.

AVIZI

Librăria diecezană primește spre efuluire comande referitoare la tabelele ordinate de a se pune pe școlăle noastre confesionale, cu inscripțiunea în limba magiară și română.

Ceea ce avem onoare a aduce la cunoștința onoratorilor comune bisericești cu cercarea, ca ceice doresc a avea atari tabele să binevoiască a ne aviza cel mult în 8 zile spre a ne putea orienta în privința numărului exemplarelor.

Prețul unei atari tabele de tinichea de ține în mărime de 55/30 cm. este 10 cor.

Ceice și-au făcut comanda la noi, se avizează, că tabelele sunt în lucru și că în zilele proxime le vor primi.

Tipografia și Librăria diecezană Caransebeș.

Concurs

Conform ordinațiunii Ven. Conzistoriu diecezan ddo 15 Noembrie a. c. Nr. 5936 B/1908 să escrie concurs pentru ocuparea postului de preot în parohia de clasa III-a din comuna Jena (Zsena) cu termin de recurgere de 30 zile dela prima publicare în „Foaia Diecezană”.

Emolumentele împreunate cu acest post sânt :

1. Una sesiune parohială constătătoare din 30 jughere pământ arător.
2. $\frac{3}{4}$ jugher intravilan cu supraedificate.
3. Birul preotesc : dela proprietarii cu pământ câte 25 kg. cucuruz de fiecare Nr. de casă, iară dela jelicri câte 1 Coroană în bani gata.
4. Stola uzuată.

Recurenții, cari voesc a ocupa acest post, au să-și înainteze recursele lor până la terminul amintit Prea On. Oficiu protopresbiterial gr. ort. rom. din Logoj adresate Comitetului parohial gr. ort. rom. din Jena, totodată sânt poștiți o se înfășișă în vreo Duminecă sau sârbătoare, cu prealabila învoire a protopresbiterului tractual, în s. biserică spre a-și arăta desteritatea în cântare sau oratorie, eventual serviciu divin.

Din ședința comitetului parohial gr. ort. rom. ținută la 1/14 Decembrie 1908. 2—3 [81]

Nicolae Groza m. p.

Iuliu Ioanovicu m. p.

președinte adhoc.

notar.

În conțelegere cu oficiul protopresbiterial.

Pe baza decisului Venerabilului Conzistor diecezan ddo 15 Novembre 1908 Nr. 6262 B. să publică din oficiu concurs pentru ocuparea parohiei de clasa I din comuna Light cu termin de recurgere de 30 de zile dela prima publicare

Emolumentele sânt :

1. Sesiunea parohială folosită de răposatul preot Ioan Țaran și jumătate din sesiunea parohială folosită de răposatul preot Nicolae Ghercea, după care pământ preo. ul ales va avea să supoarte toate sarcinile publice.
  2. Birul și stola uzuată.
- Concurenții la acest post să-și înainteze petiții e de concurs instru-

ate conform dispozițiunilor statutului organic și regulamentului pentru parohii și adresate cătră comitetul parohial, oficiului protopresbiterial în Ciacova.

Concurenții sânt poștiți a se prezenta în vr'o Duminecă ori sârbătoare, pelângă încunoștințarea prealabilă a protopresbiterului, în sfta biserică spre a-și arăta desteritatea în cele bisericești. Nu li să permite prezentarea în comună în ziua de alegere.

Ciacova în 12 Decembre 1908

2—3 [82]

Ioan Pinciu
protopresbiter

Comitetul parohial din comuna Zgribesci, escrie din nou concurs pentru ocuparea postului preotesc pentru parohia de clasa a II-a Zgribesci, cu terminul de recurgere de 30 zile dela prima publicare în „Foaia Diecezană”.

Emolumentele împreunate cu acest post sânt următoarele :

1. O sesiune parohială constătătoare de 49 jugere și 32 □ st. după foaia catastrală.
2. Un intravilan de un jugăr.
3. Stola uzuată.
4. Birul parohial.

Doritorii de a ocupa acest post sânt avizați ca recursele lor provăzute cu toate documentele prescise și adresate comitetului parohial din loc să le subștearnă Prea On. Oficiu protopresbiterial gr. ort. rom. din Logoj în terminul de sus având dânsii cu prealabilă încunoștințare a Prea On. D. protopresbiter tractual a se înfășișă în vre-o Duminecă sau sârbătoare în sfta biserică locală.

În lipsa celor cvalificați pentru parohii de clasa II, să admit recurenți și cu cvalificațiune de clasa III.

Din ședința comitetului parohial gr. ort. rom. din Zgribesci ținută la 2-Jea Noembrie 1908 st. v. 1—3 [1]

Petru Panga

Andrei Rachitovan

președintele com.

not. com.

În conțelegere cu oficiul protopresbiterial.

Pentru ocuparea postului de învățător la școala confesională ort. rom. din comuna Hezeres, care devenind vacant, conform decisului comitetului parohial din ședința sa din 18 Decembrie 1908 să escrie concurs.

Venitele împreunate cu acest post sunt următoarele :

1. Salar în bani 600 cor.
2. pentru lemne 96 cor.
3. scripturistica 10 cor.
4. pentru coferințele învățătoresți și adunarea generală 28 cor.
5. $2\frac{1}{2}$ juger pământ afară și $\frac{1}{3}$ juger grădină.

Doritorii de a ocupa acest post să se înfășișeze în vre-o Duminecă sau sârbătoare spre a-și arăta desteritatea în tipic și cântare.

Hezeris în 2 Ianuarie 1909.

1—3 [2]

Traian I. Gașpăr

Dimitrie Avram m. p.

preș. com. par.

not. com. par.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.

Domnule Președinte !

Îmi permit a Vă aduce la cunoștință, că în Librăria mea se află de vânzare cu preț de 15 Cor. **table cu inscripția școlară**, ordinate atât de înaltul Minister de culte și instrucțiune, cât și de autoritățile bisericești.

Tablele sânt făcute din tinichea tare și sânt bine văpsite.

Așteptând prețuita Dv. comandă

semnez cu toată stima :

Librăria „Polatsck”

Timișoara-Cetatea (Temesvár-Bélváros.)

CONVOCARE

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „Banca Poporală” din Caransebeș, sunt invitați la

a II-a adunare generală ordinară,

care se va ține în Caransebeș la 10 Februarie 1909 la 11 oare a. m. în localitatea institutului.

Obiecte de pertractare:

1. Deschiderea adunării generale, constatarea acționarilor prezenți și constituirea biroului.
2. Alegerea alor 2 acționari pentru verificarea procesului verbal.
3. Raportul anual al direcțiunii și raportul comitetului de supraveghiere. Distribuția profitului net și darea absolutului direcțiunii și comitetului de supraveghiere.
4. Intregirea direcțiunii eventual și a comitetului de supraveghiere.
5. Propunerile, ce se vor prezenta în sensul § 11 din statute.

Domnii acționari, cari voesc a participa la adunarea generală în persoană sau prin plenipotențiat, sunt rugați, în sensul § 13 din statute, a-și depuna la cassa institutului acțiunile și eventual documentele de plenipotență cel mult până în 7 Februarie a. m.

În legătură cu dispozițiile §-lui 13 din statute notificăm, că pentru depunerea respective primirea acțiunilor și edarea documentelor despre depuneri s'au designat respective au fost rugate institutele: „Albina” Lugoj, „Bogșana” Bogșana-montană, „Luceafărul” Vârșeț, „Nera” Bozovici, „Ciacovana” Ciacova, „Oraviceana” Oravița, „Sentinela” Satul nou și „Steaua” Petrovaselo.

Caransebeș la 22 Ianuarie 1909.

DIRECȚIUNEA.

Activa

CONTUL BILANȚ PRO 1908

Passiva

	Cor.		fil.			Cor.		fil.	
Cassa în număr			13979	49	Capital social			140000	
Cambii de bancă	256499	60			Fond de rezervă	1145	10		
" cu acop. hipot.	52604	—	309103	60	Fond special de rezervă	265	83		
Imprum. hipotecare			99464	—	Fond de pensiuine	212	18	1623	11
Efecte	7200	—			Depuneri spre fruct			147702	29
după amortiz. diferenței de curs	70	—	7130	—	Cambii reescomptate			125157	—
Capital restant			8521	51	Imprum. hip. cedat			8375	—
Realități			611	68	" de lombard			5100	—
Mobilier	1873	27			Dare după inter. de dep.			378	52
10% amortizare	187	33	1685	94	Interese transitoare			5270	64
Bon la „Victoria”			2361	—	Diverse conturi creditoare			2862	98
Spese de protest			198	88	Profit net			8102	71
Interese de rescompt anticip.	1197	26							
" anticipate la imprum. hip. cedat	166	63	1363	89					
Diverse conturi debitoare			147	26					
			444567	25				444567	25

Debit

CONTUL PROFIT ȘI PERDERE PRO 1908

Credit

	Cor.		fil.			Cor.		fil.	
Interese :					Interese :				
pentru depuneri spre fruct	6440	54			dela cambii de bancă	21957	57		
" reescompt	5167	60			" " cu acop. hipot.	2876	04		
" imprum. Hip. cedate	123	41			" imprum. Hipot.	2934	69		
" " de lombard	22	25			" efecte	97	42	27866	72
" fond de rezervă	76	56			Proviziiuni diverse			3374	80
" " penzie	12	18	11842	54					
Spese :									
Salare	5674	97							
Bani de cvartir	166	66							
Marce de prezentă	858	—							
Chirie	520	—							
Porto	346	44							
Spese de cancelarie	1687	84	9253	91					
Contribuțiune :									
directă	1079	65							
10% dare la inter. de dep.	644	05							
competință de timbru	60	33	1784	03					
Amortizări :									
10% din mobilier	187	33							
diferința de curs la efecte	70	—	257	33					
Profit net			8102	71					
			31240	52				31340	52

Caransebeș la 31 Decembrie 1908

Dr. Petru Barbu m. p., director executiv.

Andrei Ghidiu m. p., președinte.

Isidor Tătariu m. p., contabil.

Filip Bria m. p. Petru Valușescu m. p.

Dimitrie Răbăgia m. p.

Iuliu Musta m. p.

George Tătariu m. p.

Subsemnatul comitet de supraveghiere, examinând conturile prezente le-am aflat în ordine și în consonanță cu registrele institutului.
Caransebeș la 22 Ianuarie 1909.

Aureliu Spătan m. p., președinte. Ioan Șușoi m. p. Nicolae Cornean m. p. George Cătană m. p. Dimitrie Beuca m. p.

Propunerea direcțiunii pentru distribuția profitului net:

5% interese acționarilor în proporțiunea sumelor solvite	Cor. 5771	—	Fondului special de rezervă	234	17
Fondului de Rezervă	1086	66	" de pensiuine	187	82
6% tantiema direcțiunii	139	90	La dispoziția venerabilului Conzistor Diecezan pentru scopuri bisericești-culturale	400	—
3% " directorului executiv	69	95	La dispoziția directorului executiv	50	—
3% " comitetului de supraveghiere	69	95			
4% " funcționarilor	93	26			
			Totul Cor. 8102	71	